

Dit proefschrift analyseert de liberalisering van de Europese gasmarkt waar de hervormingsmaatregelen moeten leiden tot een markt waarop de publieke belangen, een gegarandeerd gasaanbod, competitieve prijzen en zo weinig mogelijk vervuiling geborgd worden. Dit proces verloopt moeizamer dan voorzien. Hier komt bij dat de internationale gasmarkt is veranderd ten opzichte van eind jaren tachtig, toen de liberalisering werd ingezet. Er is bijvoorbeeld een toenemende aandacht voor voorzieningszekerheid en milieuvraagstukken. Tevens is de invloed van politieke overwegingen op de gasmarkt toegenomen. Deze veranderingen hebben een nieuwe context voor de Europese gasregulering tot gevolg. Het proefschrift bespreekt de huidige benadering van de liberalisering en analyseert of deze in staat is de publieke belangen te waarborgen in de nieuwe context. Omdat investeringen belangrijk zijn ten aanzien van de borging van elk van de publieke belangen, richt de analyse zich op het stimuleren van investeringen in de Europese gasmarkt. Het theoretische deel laat zien dat de neoklassieke uitgangspunten, waarop de Europese gasregulering zich baseert, niet resulteren in het marktgedrag en de noodzakelijke investeringen die de publieke belangen borgen. Een alternatieve benadering wordt gevonden in de transactiekosten economie (TKE) die zich explicieter richt op het creëren van een optimale beheersstructuur ter stimulering van investeringen. Dit proefschrift ontwikkelt een theoretisch raamwerk om na te gaan wanneer welke benadering de beste resultaten oplevert. Voor de gasmarkt in haar nieuwe context is de TKE superieur en deze zou de leidraad moeten vormen voor de Europese gasregulering. Aan de hand van twee casestudies van recente aanpassingen in de Europese gasregulering wordt in het tweede, empirische, deel van het proefschrift getoetst of de theoretische kritiek ook opgeld doet in de reguleringspraktijk. De eerste case bespreekt de toegenomen ruimte om bepaalde investeringen van derden uit te sluiten teneinde hun de toegang tot de markt te beletten, terwijl de tweede case gaat over het toestaan van langetermijncontracten voor gaslevering. De casestudies bevestigen de theoretische kritiek: de aanpassingen kunnen alleen verklaard worden vanuit het TKE-perspectief. Zij geven tevens aan dat de huidige gasregulering zich momenteel bevindt tussen het neoklassieke en het TKE-perspectief. Het proefschrift concludeert dat de huidige gasregulering niet in staat is om de publieke belangen te borgen in de nieuwe context waarin zij

Spanjer, A. (2008) *Structural and regulatory reform of the European natural gas market Does the current approach secure the public service obligations?* Leiden: Universiteit Leiden.

moet opereren. De nieuwe context vereist een aanpassing in de fundamentele onderbouwing van het bestaande reguleringsregime. Het transactiekostenperspectief schrijft een minder rigide manier van denken over regulering voor, omdat het zich expliciet richt op de vraag hoe instituties het economisch gedrag beïnvloeden en vormgeven. Dit vergroot de kans op houdbare concurrentie, concurrentie waarbij de investeringen worden verzekerd, op de Europese gasmarkt. Uit de studie volgen een aantal beleidsaanbevelingen teneinde de huidige gasregulering meer in lijn te brengen met het TKE-perspectief. Ten eerste, hervormingen die positief werken in de ene markt, werken niet automatisch in een andere, omdat de institutionele vormgeving, de marktomgeving of het ontwikkelingsstadium van

een markt kan verschillen. Beleidsmakers moeten rekening houden met deze verschillen en voorzichtig zijn om hervormingsmaatregelen voor te schrijven die gebaseerd zijn op de ervaringen van voorlopers. Ten tweede, de gasregulering moet gebaseerd worden op een perspectief dat breder is dan het neoklassieke perspectief, als men adequaat wil inspelen op de veranderende marktomstandigheden. Dit impliceert dat kortetermijnmarkten gecompliceerder moeten worden met alternatieve coördinatiemechanismen, zoals uitzonderingen om derden toegang te verlenen tot een investering en langetermijncontracten. De casestudies geven aan dat deze laatste aanbeveling ter harte is genomen in de huidige gasregulering, maar het proefschrift argumenteert dat de aanpassingen nog te weinig bepaald zijn door het TKE-perspectief. Om de alternatieve coördinatiemechanismen op een goede manier in te voeren, moeten beleidsmakers die nadenken over het faciliteren van investeringen terwijl de Europese gasmarkt geliberaliseerd wordt, dit niet doen in termen van meer of minder concurrentie, maar zich richten op een beoordeling van de transactiekosten van het overheids- of reguleringsfalen tegenover die van het marktfalen dat zij trachten te corrigeren. Een afweging in termen van transactiekosten kan tot gevolg hebben dat een situatie met minder interventie, of zelfs helemaal geen interventie, tot de laagste transactiekosten leidt. Dit zou vervolgens leiden tot een Europese gasmarkt met minder concurrentie dan waarop was geanticipeerd bij aanvang van het liberaliseringsproces.

ALDO SPANJER

Gastdocent aan de Universiteit van Leiden